

NOTATKA / NOTE

**Nowe stanowisko zmierzchnicy trupiej główki
Acherontia atropos (LINNAEUS, 1758) (Lepidoptera, Sphingidae)
w południowo-zachodniej Polsce**

New record of the African death's head hawkmoth (Lepidoptera, Sphingidae)
from south-western Poland

Marcin KADEJ¹, Adrian SMOLIS²

Uniwersytet Wrocławski; Wydział Nauk Biologicznych; Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców,
ul. Przybyszewskiego 65, 51-148 Wrocław,

e-mail: ¹marcin.kadej@uwr.edu.pl, ²adrian.smolis@uwr.edu.pl

KEY WORDS: moth, *Acherontia*, south-western Poland.

20 czerwca 2022, w miejscowości Ogonowice 7 [UTM: WS86; 51°6'46.34"N 16°14'28.08"E] na terenie gminy Legnickie Pole w woj. dolnośląskim została zaobserwowana postać dorosła zmierzchnicy trupiej główki. Ćma siedziała na drewnianej belce sufitowej przydomowego tarasu. Obserwacja została udokumentowana w postaci zdjęcia, które następnie przesłano do pierwszego autora notatki w celu identyfikacji gatunkowej. Zgłoszenia dokonał właściciel posesji pan Edward KASPRZYK. Warunki atmosferyczne poprzedzające stwierdzenie gatunku obejmowały kilka dni charakteryzujących się relatywnie wysokimi temperaturami (powyżej 25°C), a sama obserwacja miała miejsce przy bezdeszczowej pogodzie. Otoczenie posesji stanowi teren rolniczy (pola uprawne) z niewielkimi enklawami zadrzewień, z udziałem starych dębów i lip.

Acherontia atropos (LINNAEUS, 1758) jest w Polsce gatunkiem wykazywanym z całego kraju. Występowanie gatunku ma jednak wyspowy charakter (BANASIAK, 2017). Obserwacje tej ćmy są ponadto bardzo rzadkie jak na tak dużego owada (rozpiętość skrzydeł od 90-135 mm; za lepidoptera.eu). W bazie danych *Zawisaki Polski* jest zaledwie 19 rekordów reprezentujących 8 województw: łódzkie, lubelskie, dolnośląskie, opolskie, śląskie, małopolskie, podkarpackie i wielkopolskie. Ostatnio, ta najcięższa ćma Europy, wykazywana była z Polski między innymi z Beskidu Śląskiego z miejscowości Lipowa (PIETRASZKO 2013) oraz Brennej (PIETRASZKO i in. 2017), z Pogórza Śląskiego z miejscowości: Grodziec Śląski, Jaworze, Biery (PIETRASZKO i in. 2017), z Podkarpacia

z miejscowości: Dębica, Łączki Jagiellońskie, Rogóźno, Zarzecze (za bazą obserwacji lepidoptera.eu) i Gumińska (Trzeciak 2016), z Małopolski ze wsi Rudka koło Tarnowa (Masło 2013) oraz Wielkopolski z następujących miejscowości: Rudnik, Wonieść (za bazą obserwacji lepidoptera.eu), Krzywosądów, Nieborza i Kalisza (Żurawlew i Hybsz 2018). Na Dolnym Śląsku gatunek był wykazywany dotychczas jedynie z Wrocławia (w latach 1932-1935 oraz 1982 r., za bazą danych *Zawisaki Polski*) oraz Świdnicy (w 2010 r., za bazą lepidoptera.eu). Opisowana obserwacja jest zatem kolejną w XXI w. na terenie Dolnego Śląska. Postać dorosła odżywia się miodem, którego poszukuje w pasiekach. W tym celu wytwarza substancje chemiczne, które maskują jego obecność przed pszczołami. Gąsienica może żerować na ziemniakach i innych psiankowatych. W ciągu roku występują dwa pokolenia. Pierwsze przylatuje z południa Europy w maju i czerwcu. Drugie pojawia się w sierpniu do października (BUSZKO i MASŁOWSKI 2012).

PIŚMIENNICTWO

- BANASIAK G. 2017. Sphingidae. [W:] BUSZKO J., NOWACKI J. (red.): The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist. Polish Entomological Monographs, **13**: 98-99.
- BUSZKO J., MASŁOWSKI J. 2012. Motyle nocne Polski. Macrolepidoptera – część I. Wyd. "Kolibry", Nowy Sącz.
- Lepidoptera.eu – baza danych.
http:// lepidoptera.eu/species/175 (dostęp 02.07.2022).
- MASŁO D. 2013. Zmierzchnica trupia główka – *Acherontia atropos* (LINNAEUS 1758) (Lepidoptera: Sphingidae) w Rudce woj. małopolskie. Wiadomości Entomologiczne, **32** (4): 309.

- PIETRASZKO M. 2013. Nowe stanowisko zmierzchnicy trupiej główki (*Acherontia atropos* LINNAEUS, 1758) w Beskidzie Śląskim. *Przegląd Przyrodniczy*, **24** (1): 73-74.
- PIETRASZKO M., CZADER B., JONDERKO T. 2017. Nowe stwierdzenia zmierzchnicy trupiej główki *Acherontia atropos* (LINNAEUS, 1758) na terenie Beskidu Śląskiego i Pogórza Śląskiego. *Acta Entomologica Silesiana*, **25**: 201-202.
- TRZECIAK A. 2016. Leśne ciekawostki – motyl zmierzchnica trupia główka. <http://debica.krakow.lasy.gov.pl> (dostęp 02.07.2022).
- Zawisaki Polski – baza danych.
<http://motyle.info/zawisaki/tabela.php?page=2>
(dostęp 03.07.2022).
- ŻURAWLEW P., HYBSZ R. 2018. Nowe stwierdzenia zmierzchnicy trupiej główki *Acherontia atropos* (LINNAEUS, 1758) (Lepidoptera: Sphingidae) w Wielkopolsce. *Przegląd Przyrodniczy*, **29** (1): 113-114.

Wpłynęło: 7 czerwca 2022
Zaakceptowano: 4 października 2022